

NATURFREDNING I NORGE

1922

I



Fredningsmerket

CENTRALTRYKKERIET, KRISTIANIA

INNHold

Landsforeningen:

	side
Arsberetning for 1921	3
Regnskap	4
Skrivelse av 19 mai 1920 ang. bjørnen	15
Skrivelse av marts 1921 ang. Jotunheimen	16
Skrivelse av 24 juni 1921 ang. naturfrednings- undervisning i skolerne	18
Kirke- og Undervisningsdepartementets skrivelse av 1 oktober 1921	19

Østlandske Kredsforening:

Arsberetning for 1921	5
Regnskap	8
Medlemsfortegnelse	9

Trøndelagens Kredsforening:

Arsberetning for 1920—1921	12
Regnskap	13
Medlemsfortegnelse	14

Venner av naturfredning vil finde interesse av en
netop utkommen bok av Svend Fleuron: *Ege-
rup. Farvel til et stykke Danmark.*

Aarsberetning fra Landsforeningen for Naturfredning i Norge for 1921.

Landsforeningen har i 1921 bestaaet av de samme kredsforeninger som før, nemlig *Østlandske, Vestlandske, Trøndelagens* og *Nord-Norges*. Aarsberetninger følger fra *Østlandske* for 1921 og fra *Trøndelagens* for 1920—1921. *Nord-Norges* Kredsforening har meldt at den ikke utsender nogen særskilt aarsberetning for 1921.

Som bilag til nærværende årsberetning følger endvidere avtryk av den i forrige beretning omtalte henvendelse til Landbruksdepartementet om sløifning av skudpræmien for *bjørnen*. Endvidere følger avtryk av skrivelser til Kirke- og Undervisningsdepartementet om fredning av *Jotunheimen* og om *naturfredningsundervisning* i skolerne med departementets svar paa denne sidste skrivelse.

Paa foranledning har Landsforeningen under 4 mai 1921 avgitt en forestilling til Landbruksdepartementet med forslag til bestemmelser om naturfredning paa *Spitsbergen* og *Bjørnøya*, bygget paa velvillige uttalelser og opplysninger fra docent Adolf Hoel og docent Hanna Resvoll-Holmsen; jfr. aarsberetningen for 1917 side 5 flg. («Naturfredning i Norge» 1918 — I).

Forskjellige saker om fredning dels av hele omraader, dels av enkelte forekomster er i aarets løp oversendt til behandling av de kredsforeninger, inden hvis omraade de er beliggende. Samarbeide i grænsetrakterne er indledet med *Jämtland* och *Härjedalens* naturskyddsförening.

Gjennem Eberh. B. Oppis kunstforlag har man faat utgit et hefte prospektkort over «Fredede naturminder i Norge»; av indtægterne ved salget tilfalder en del Landsforeningen.

Landsforeningens regnskap for 1921 viser

Indtægt	
Beholdning fra 1920	kr. 67,50
Solgte eksemplarer av hefte II — 1920	» 1,50
Salg av «Naturminder»	» 94,60
Østlandske Kredsforening kontingent for 1920	» 173,33
Vestlandske —»— —»—	» 25,00
Trøndelagens —»— —»—	» 34,00
Nord-Norges —»— —»—	» 25,00
Renter av bankinskud for 1920	» 11,05
	<u>Tils. kr. 431,98</u>

Utgift	
Trykningsutgifter	kr. 206,10
Kart over Spitsbergen	» 2,50
Porto	» 24,00
Beholdning til 1922, indestående i bank og kontant	» 199,38
	<u>Tils. kr. 431,98</u>

Januar 1922.

Thb. Heyerdahl
Jens Holmboe.

Carl Dons.
T. Soot-Ryen.

Årsberetning for 1921 for Østlandske Kredsforening for Naturfredning i Norge

Bestyrelsen tillater sig herved å fremlegge beretning for kredsforeningens virksomhet i 1921, sammendrag av regnskapet for dette år samt medlemsfortegnelse pr. 1 januar 1922. Regnskapet er gjennomgått av revisor og funnet i orden.

Foreningen har nu 54 livsvarige og 116 årsbetalende medlemmer. På generalforsamlingen den 11 april 1921 blev til medlemmer av styret valgt skogdirektør Jelstrup og professor dr. Wille (gjønvalg) samt docent dr. Hj. Broch (istedetfor advokat Nansen, som ikke ønsket gjønvalg). Revisor major Gleditsch gjønvalgtes.

Til suppleanter valgtes skoginspektør Ruden, docent Werenskiold og fru dr. Resvoll.

Som foreningens kasserer forretter fremdeles velvillig advokat Anton Heyerdahl.

Det er i aarets løp fredet følgende naturforekomster:

A. Ved offentlig bestemmelse i henhold til fredningsloven:

1. Kgl. res. av 20 mai 1921 en på eiendommen Finnstadskogen gr. nr. 87 br. nr. 17 i Eidsberg stående *bordgran*. Granens krone har en diameter av 5 meter, aldeles tæt og vakkert vokset. Eieren Elen Finnstadskog har uten godtgjørelse samtykket i fredningen.
2. Kgl. res. av 5 august 1921 en på Holmestrand offentlige lærerskoles grund (haven) i Holmestrand voksende *løn med mistellein*. Man henviser om denne fredning til professor dr. Willes avhandling om mistelteinen i hefte II av «Naturfredning i Norge 1921».
3. Kgl. res. av 2 desember 1921 en *alm* ved hovedinngangen til parken «Almedalen» på gården Østensjø nordre gr. nr. 147 br. nr. 2 i Østre Aker. Dette trø er ualmindelig interessant, femstammet og 8 meter i omkrets ved rodbåndet. Eieren Håkon Tveter har velvillig samtykket i fredningen, se også nedenfor under B. 4.
4. Kgl. res. av 9 desember 1921 «*Tordenskjoldseika*» på Falkensten gr. nr. 30 br. nr. 1 i Borre. Dette trø staar like ved sydenden av den fra Tordenskjolds tid såkaldte Kjølhalskog tilhørende skibsreder Tjøsvold, som har samtykket i fredningen, og er også kjendt under benævnelsen «Den 1000-årige ek». Den maaler to fot fra marken 11.7 meter i omkrets og er 17 m. høi; kronen er 19.3 meter i diameter.

B. Ved tinglyste erkløringer fra grundeierne bindende for al fremtid:

1. *En rogn med mistellein* på lektor Bjørøs eiendom i Øvre Keisermarken i Horten (se ovenfor under A 2).
2. *En slangegrn* på veståsen, litt søndenfor Bjonevand i Tingelstads bygdealmønning.
3. «*Skaugerudbjerken*» på Skaugerud søndre i Vestre Toten tilhørende Gudbr. Kjølseth. Trøets høide er 25 meter og stammens omkrets

i brysthøide 3. 54 meter. Stammen deler sig først i to og hver av disse dele høiere oppe i tre stammer.

4. «Almedalen» på H. Tveters eiendom Østensjø i Østre Aker. Det er et 6 à 7 mål stort privat parkanlegg i og omkring en av en bekk utgravet gryte i terrenget og har en frodig vegetasjon av eldgamle almetrær (se ovenfor under A 3) og andre træsarter, som ask, lind, birk, asp, rogn, silje, or, gran, furu, løn, ek, bøk, kastanje og hassel m. m. Eierne har forpliktet sig og enhver efterfølgende eier til enhver tid å frede og hegne om parken.

Forsvarsdepartementet har på foranledning i skrivelse av 17 mars 1921 bestemt at der skal fredes følgende trær på marinens eiendomme på Karljohansvern:

5. En ek på «Bakken» utenfor Hortenskogen. Den er ualmindelig vakker og rank og har en praktfull, forholdsvis høitsittende krone.
6. En svær og meget gammel ek på «Bakken».
7. En stor lind på «Tivoli»

I Hortenskogen og i de sjømilitære parkanlegg findes der i det hele en masse pragtfulle trær, og det er meningen at der ved driften skal tas parkmessige hensyn. En fredet stylteek ved musikkpaviljonen sammesteds er desværre senere blåst ned.

Foruten fortsat arbeide med forskjellige i forrige årsberetning nevnte saker og forberedelse av en række andre saker, har man i årets løp optatt arbeidet om mulig fredning av en større del av *Dovreffell*.

Ved kgl. res. av 28 juli 1921 blev den tidligere resolusjon av 30 desember 1915 om fredning av planten *Aster sibiricus* ved Aursunden ophevet til fordel for den forestående regulering av sjøen. Ved reguleringen vil nemlig plantens hele voksested komme under vand. Foreningen uttalte i den anledning at det vilde være et uerstattelig tap om planten utryddes, og foreslog å flytte den tillikemed en annen sjelden plante *Taraxacum crocodes* utenfor opdæmningens område og således gjøre et forsøk på å få dem bevart. Omkostningerne ved flytningen ansloges til 800 à 1000 kroner, som bæres av reguleringsarbeidet. Når flytningen er utført, kan der bli spørsmål om fredning på det nye sted. Arbeidet med flytningen vil velvillig bli ordnet og tilsyn dermed ført av postfullmektig Carl Olsen.

Tofleholmen i Hurum er som i årsberetningen for 1918 og 1920 omtalt skjenket foreningen og fredet nærmest på grunn av dens interesse i geologisk henseende. Våren 1921 rettet foreningen en henvendelse til en rekke av vort lands naturvidenskapsmenn, hvori man anførte:

«Skal naturmindesmerkene av denne art videnskabelig komme til sin rett og fylde sin oppgave, er det nødvendig at de underkastes en omhyggelig undersøkelse, så man såvidt mulig kan gi et fullt bilde av dem i den tid, fredningen blev iverksatt. Man vil derved få en basis for studier om de endringer, naturen er underkastet, når den er overlatt til sig selv, — vegetasjonens tilvekstforhold og

variasjoner under naturlige betingelser, faunaens avhengighet av industrielle forhold på de omliggende steder i motsetning til det fredede areal o. s. v. Dette krever en minutiøs utredning av forholdene, og det er nu foreslått at man skulde søke å få iverksatt denne inngående undersøkelse av Tofteholmen med omgivelser i alle naturvidenskabens grene således at der kan utarbeides en samlet fremstilling av distriktets naturforhold. En sådan mener man vil være av betydelig interesse som et bidrag til naturstudiene i vort land, ikke alene for vore tider, men ennmere som grunnlag for senere sammenlignende studier.

Det vil visstnok kunne innvendes at den heromhandlede lille vel avgrensede «naturpark» er vel kjent og dette har sin rigtighet rent overfladisk sett. Men detaljene er ukjent, og selv et nogenlunde skjøn over floraens og faunaens kvantitative forhold er ennå ikke gitt. Men dette danner en nødvendig forutsetning for bedømmelsen av forrykningen i forholdene gjennom lengere tidsrum fremover, noget man her muligens vil kunne studere med stor fordel, på grunn av områdets naturlige begrensnings og lille flateinnhold.

Man har villet gjøre Dem bekjent med denne plan, idet man vover å henstille til Dem å tenke på om De ikke måtte kunne finne anledning til å besøke stedet og underkaste det en sådan undersøkelse som nevnt i Deres spesielle grupper samt gi foreningen en fremstilling av resultatene til inntagelse i dens publikasjoner eller annen publikasjon. Man vil da søke såvidt mulig å få samlet de forskjellige fremstillinger i ett — — —»

Man har fra alle man har henvendt sig til fått meget imøtekomende svar, og arbeidet på stedet er allerede delvis påbegyndt. Samtidig har man håb om fra et av de offentlige videnskapelige fond å få bidrag til utgifterne ved forskningsundersøkelserne.

Kredsforeningens bistand er i den sidste tid blitt påkaldt i nogen tilfelle hvor det ikke netopp gjelder å frede videnskapelig eller historisk interessante naturforekomster, men å sikre bevarelse for efterslægten av parkanlegg o. lign. hvis betydning nærmest ligger i den interesse de har som vakker utnyttelse av naturen med mere eller mindre bibehold av dennes oprindelighet. Foreningen har med glæde ydet sin assistanse i disse tilfelle som også gående inn under dens formål: å vekke og vedlikeholde sansen og interessen for å værne om landets natur. Et av disse tilfelle er ovenfor omtalt under B 4 «Almedalen» på Håkon Tveters eiendom Østensjø i Aker. Andre er under behandling, og det kan i denne forbindelse noteres, at man har rettet henvendelse til de forskjellige «Velforeninger» omkring Kristiania om samarbeide i slike saker.

Paa generalforsamlingen den 11. april 1921 faldt der uttalelser om fredning av forskjellige lokaliteter, *Mærradalen* i Aker, *Okstinderne* i Helgeland, og den sydlige del av *Svartisen*; disse to siste saker har man oversendt til Nord-Norges Kredsforening, den førstnevnte har vært gjen-

stand for adskillige forhandlinger, som dog hittil ikke har ledet til noget resultat.

Kredsforeningen har i Landsforeningen deltatt i behandlingen av forskjellige saker, hvorom henvises til dennes årsberetning.

Man gjentar sin anmodning i forrige årsberetning til medlemmene om å virke for innmeldelse av nye medlemmer. Der kan sikkert gjøres noget i så henseende om enhver vil arbeide litt derfor hver i sin krets. Og det trenges midler til igangsettelse av intenst arbeide i flere retninger, således f. eks. for opprettelse av virkelige større naturparker (Jotunheimen, Dovrefjell).

Thb. Heyerdahl.

H. Jelstrup.

Hj. Broch.

H. Reusch.

N. Wille.

Utdrag av regnskapet 1921 for Østlandske Kredsforening for Naturfredning i Norge.

Inntekt:	
Beholdning fra 1921.....	kr. 402,63
Indgått kontingent:	
a. årsbetalende: 1 for 1919	kr. 4,00
2 for 1920	» 8,00
110 for 1921	» 440,00
b. livsvarige 7 à kr. 40,00	» 280,00
Solgt klicheer	» 50,00
Bidrag fra Selskapet for Nordstrands Vel til fortrinnsvis bruk paa Nordstrand.....	» 60,00
Renter:	
av livsvarige medlemmers fond for 1921	kr. 127,44
i Christiania Sparebank	» 26,60
	kr. 1 398,67
Utgift.	
Tryksaker, porto, annonser m. v.	kr. 475,80
Livsvarige medlemmers fond innsat	» 280,00
Tinglæsning av to fredningserklæringer.....	» 6,00
Skat av Tofteholmen	» 3,00
Kontingent til Landsforeningen	» 150,00
Beholdning pr. 31. desember 1921:	
Christiania Sparebank	kr. 390,89
Creditbanken	» 127,44
	kr. 518,33
÷ Kassereren tilgode	» 35,13
	» 483,20
	kr. 1 398,67

Livsvarige medlemmers fond utgjorde pr. 31 desbr. 1921 kr. 2 240,00, indestaaende i Den norske Creditbank.

Restanser paa kontingent pr. 31. desember 1921 var kr. 44,00.

Medlemsfortegnelse pr. 1. januar 1922.

ÆRESMEDLEM

Conwentz, geheimerat. Berlin.

A. Livsvarige (kr 40 engang for alle).

Aall, Hans, direktør, Bygdø.
Andresen, Nicolai, fabrikeier, Kr.a.
Berg, Jens W., verkseier, Kristiania.
Broch, Hj. dr. docent, Kristiania.
Bronn, Olaf, grosserer, Bestum.
Bronn, Thorleif, cand. jur. Bestum.
Bruun, Eskild, høiesteretsadvokat.
Kristiania.
Børs, Otto, direktør, Kristiania.
Det kgl. Selskap for Norges Vel. Kr.a.
Eitzen, Camillo, Kristiania.
Fearnley, Ths., hofjægermester, Kr.a.
Felt, Harry, riksantikvar, Kristiania.
Hartmann, G., ingeniør. Kristiania.
Heiberg, Axel, Lysaker.
Hesselberg, Sigurd, grosserer, Kr.a.
Heyerdahl, Anton, advokat, Kr.a.
Ingier, Alexandra, dr. med., Kristiania.
Juell, Chr., statsdyrlæge, Kr.sand.
Klingenberg, H. O., advokat, Kr.a.
Kongsbergs Formandskap, Kongsberg.
Landsforening for Reiselivet i Norge, Kristiania.
Leisner, verkseier, Kristiania.
Lindboe, Einar, læge, Kristiania.
Lund, Otto, forstkandidat, Drammen.
Løvenskiold, Carl, forstkandidat, Kristiania.
Løvenskiold, Harald, godseier, Vækerø, Lysaker.
Mathiesen, H., kammerherre, Kr.a.
Meyer, Hans A., Mo i Ranen.
Mustad, Else, frue, Høvik.
Møystad, H., godseier, Elverum.
Nansen, Alexander. advokat, Kr.a.
Nansen, Fridthjof, professor, Kr.a.
Norsk Hotelforening, Kristiania.
Nygaard, Constanse f. Wiel. Kr.a.
Nygaard, W., forlagsbokhandler, Kristiania.
Nyquist, Arild, skibsreder, Kr.a.
Olsen, Rudolf, skibsreder, Kr.a.
Printz, Jens, sekretær, Kristiania.
Quille, Borghild, frue, Kristiania.
Reusch, H., dr., Kristiania.
Ringnes, Ellef, bryggerieier, Kr.a.
Saxlund, E., advokat, Kristiania.
Sejersted, H. N., overingeniør, Kr.a.
Selskapet for Nordstrands Vel, Nordstrand.
Skogdirektørens kontor, Kristiania.
Stamsø, H., sekretær, Kristiania.
Stang, J. B., skibsreder, Kristiania.
Steen, Johan, grosserer, Kristiania.
Treschow, F., godseier, Larvik.
Turistforening, Den norske, Kr.a.
Wedel-Jarlsberg, C., godseier, Kr.a.
Wedel-Jarlsberg, Mathilde, frue, Kristiania.
Wilse, A. B., fotograf, Kristiania.
Young, Fridthjof, godseier, Hakedal.

B. Aarlig betalende medlemmer (kr. 4.00 pr. aar).

Aagaard, B, fiskeriinspektør, Kr.a.
Aars, N. Ph., forstmester, Skøien st.
Aars, Sophus, kgl. fuldmægtig, Kr.a.
Bang, Cath., generalkonsul, Kr.a.
Bang, Eilif, kontorchef, Kristiania.
Barstad, Ketil, sekretær, Kristiania.
Barth, P. W., bureauchef, Kristiania.
Bentzon, N., apoteker, Kristiania.
Berg, Nils Chr., verkseier, Jevnaker.
Bonnevie, Kristine, professor, Kr.a.

Bruun, Sverre, overlærer, Tønsberg.
 Bugge, O., skogforvalter, Mosjøen.
 Christiansen, Otto, Kristiansand.
 Christiansen, Thea, frk, Kristiansand.
 Christophersen, A., kontorchef, Kr.a.
 Claussen, Christian, kontorchef, Kr.a.
 Cranner, B. Hansteen, professor, Aas.
 Dahl, Ove, konservator, Kristiania.
 Dannevig, Alf, cand. real., Arendal.
 Dehn, E., cand. polit., København.
 Delphin, Kr., overretssakfører, Kr.a.
 Dyring, Joh., overlærer, Holme-
 strand.
 Fauchald, ekspeditionschef, Kr.a.
 Flood, Johannes, konsulent, Kr.a.
 Foss, A., diplomingeniør, Kristiania.
 Giertsen, Giert, cand., Kristiania.
 Gjersøe, Marius, disponent, Kr.a.
 Gleditsch, K. G., oberstløytnant, Kr.a.
 Gran, H. H., professor, Slemdal i
 Aker.
 Gulbrandsen, Carl, grosserer, Kr.a.
 Gulbranson, Joh., sorenskriver,
 Aasnes
 Hansen, Karl Bull, sekretær, Kr.a.
 Hanssen, Rolf, disponent, Kristiania.
 Hartvig, P., læge, Kragerø.
 Haug, Hans, forstmester, Larvik.
 Haug, Therese, frk., Kristiania.
 Hauge, Maurits, overlærer, Tønsberg.
 Hegermann, Bernt, Ljan.
 Heim, Ant., direktør, Kristiania.
 Heyerdahl, Thb., ekspeditionschef,
 Kristiania.
 Hoel, Adolf, universitetsstipendiat.
 Hoffstad, O. A., overlærer, Sandefjord.
 Hougen, J., ekspeditionschef, Kr.a.
 Huitfeldt, Hans, læge, Kristiania.
 Huitfeldt-Kaas, Hartvig, fiskeristipen-
 diat, Kristiania.
 Hveding, Arthur, sekretær, Kr.a.
 Isaachsen, Harald A., Tønsberg.
 Jebe, Fredrik, bureauchef, Kristiania.
 Jelstrup, Henrik, skogdirektør, Kr.a.
 Jensen, K. brukseier, Kragerø.
 Johannessen, Axel, professor, Kr.a.
 Kildal, W., forstmester, Maridalen.
 Kiær, Johan, professor, Kristiania.
 Kjær, A., bibliotekar, Kristiania.
 Klingenberg, K. S., major, Kristiania.
 Knudsen, Gunnar, statsminister,
 Porsgrund.
 Knudsen, Magnus, grosserer, Arendal.
 Koren, D., stiftamtmand, Kristi-
 ansand.
 Korsmo, E., professor, Kristiania.
 Landmark, A., fiskeriinspektør, Kr a.
 Lindvig, A. O., stadsraad, Kristiania.
 Lindvig, F., frue, Kristiania.
 Lindvig, Jac. M. H., skibsreder, Kr.a.
 Lynge, B., docent, Kristiania.
 Mathiesen, C. M., rørlægger, Kr.a.
 Motzfeldt, Ulrik, dr. jur., byretsasse-
 sor, Kristiania.
 Mustad, W., fabrikeier, Kristiania.
 Münster, Ths., bergmester, Kristiania.
 Narvesen, B., direktør, Ringebu.
 Nergaard, Olav, skogeier, Aasta.
 Nielsen, C. E., telefondirektør, Dram-
 men.
 Nilson, Robert, skibsreder, Kr.a.
 Nordhagen, Joh., overlærer, Kr.a.
 Nordhagen, Rolf, Kristiania.
 Norenberg, Georg, Kristiania.
 Olsen, Carl, postfuldmægtig, Kr.a.
 Omsted, Carl, sekretær, Kristiania,
 Petersen, Theodor, sekretær, Kr.a.
 Quisling, dr., Kristiania.
 Qvale, Finn, major, Hønefos.
 Resvoll, Thekla R., dr., Bestun.
 Ressvol-Holmsen, Hanna, docent,
 Vettakollen.
 Ringnes, Chr. M., direktør, Kr.a.
 Ringnes, Ellef, jr., gaardbruker,
 Krødsherred.
 Ruden, Ivar, skoginspektør, Kr.a.
 Ruud, Tidemand, lektor, Kragerø.
 Sakshaug, A., skogforvalter, N. Aurdal.
 Saxlund, M., skogdirektør, Veldre.
 Schiørn, Karl, overlærer, Tønsberg.

Schou, Einar, bureauchef, Kristiania.	Vegard, K. N., grosserer, Fredrikstad.
Schwarz, Ths. W., direktør, Kr a.	Vigerust, Aa., skogtaksator, Kr.a.
Simensen, C. Nordal, kontorchef, Larvik.	Vogt, N., statsgeolog, Stabæk.
Simonsen, Carsten, generalkonsul, Lysaker.	Voss, Elise, Kristiania.
Spiess, G , apoteker, Dokka.	Wedset, Th., Kristiania.
Svendsen, H. Ludv., lektor, Gjøvik.	Welhaven, J. A., bureauchef, Kr.a.
Stang, P., dr., Kristiania.	Werenskiold, W., universitetsdocent, Kristiania.
Sørbye, Birgitte, Kristiania.	Wiborg, Justus, ingeniør, Kalvild pr. Lillesand.
Tandberg, G., landbruksdirektør, Kristiania.	Wiborg, Kathinka, frue, Kalvild pr. Lillesand.
Thoresen, Ole R., skibsreder, Skøien.	Wiborg, Thomas Hj., Kragerø.
Traaen, Carl, fhv. skolebestyrer, Stabæk	Wille, N., professor, dr., Kristiania.
Tveter, Haakon, Aker.	Winsnes, H., apoteker, Drammen.
Tyvold, Bjarne, overlærer, Bergen.	Ytterbøe, S., overlærer, Sandefjord.
Ulvik, Elisa, frk., Kristiania.	

NB. Indmeldelse i foreningen mottages av hvem som helst av styrets medlemmer og av kassereren, høiesteretsadvokat Anton Heyerdahl, Carl Johans gt. 27, Kristiania.

Generalforsamling holdes paa Universitetet (fakultetsalen) mandag 20 mars 1922 kl. 1 efterm.

Årsberetning for Trøndelagens kredsforening for naturfredning i Norge 1920 og 1921.

Kredsforeningen har i de 2 sist forløpne år hatt et interregnum, idet formannen, Dr. *Hj. Broch*, er blitt ansatt som dosent ved universitetet. Dr. *Broch* var foreningens formann fra den blev stiftet og var — likesom han i denne tid tillike var landsforeningens formann — den bærende kraft i foreningen.

Efter Dr. *Brochs* avreise er foreningen i 1920 midlertidig blitt bestyret av nestformannen, Dr. *H. Printz*. Som formann for 1921 blev konservator *C. Dons* valgt; da denne imidlertid ikke ønsket å fortsette som formann blev på styremøte 21. jan. 1922 forstander *H. Hall* valgt til formann. De gjenstående styremedlemmer er Dr. *H. Printz* (nestformann), lektor *A. Sommerfelt*, kjøpmann *N. Klinge* og konservator *C. Dons*.

Foreningen har 10 livsvarige og 51 årlig betalende medlemmer. I de siste 2 år er 1 medlem gått over fra årlig betalende til livsvarig medlem, mens 2 medlemmer har meldt sig ut og 1 medlem, arkitekt *Guldahl*, er avgått ved døden.

Følgende fredninger er foretat siden foreningen trådte i virksomhet:

1. Den botaniske naturpark *Sylene* (kgl. res. ^{6/7} 1917).
2. En sammenvoksning mellom bjerke og rogn ved *Støren* jernbanestasjon (kgl. res. ^{18/7} 1919).
3. «*Lundseneren*» på *Lund* i *Meldalen* (kgl. res. ^{21/5} 1920).

«*Gravrokbjerken*» som likeledes var fredet strøk som tidligere meddelt med i flommen i 1918.

Blant oppgaver som er kommet på tale kan nevnes spørsmålet om opprettelse av en nasjonalpark i *Namdals*-distriktet i forbindelse med den påtenkte nasjonalpark i det tilstøtende distrikt i *Sverige*.

Dette spørsmål er bragt på bane av Dr. *Broch* i en skrivelse til landsforeningen sålydende:

« — — — Dr. *Arbman* festet min opmærksomhet ved nogen saker som vel fortjener overveielse. *Beveren* tænkes innplantet ved *Renselvens* svenske parti, hvor den siste svenske beverkoloni fantes. *Renselven* kommer fra *Huddingsvann* (i Norge, *Namdals*-distriktet) og går under jorden i «*Jordbroen*» ved en grotte som er interessant ved sitt tempelhvelv. Der går turistvei dertil fra svensk side forbi den norske *Vallervassgård* ved *Vallervann* (på gården bor en gammel men kjent turistfører *Jens Mortenson*). Ved utløpet fra *Renselvann* (også norsk) danner elven et halvt underjordisk prægtig fossefall, og hele strøket danner en særegenhet: det er sammen med *Sybækdalen* et typisk karstområde; dette gjør at elvene har sit mærkværdige løp. Dertil er vegetasjonen meget rik.

Det er efter opplysningene al mulig grunn til å få stedet nærmere

undersøkt fra norsk side med henblikk på fredning i sammenheng med det tilgrensende svenske parti, som altså skall fredes også av hensyn til beveren. Eggen er litet værdifull, da der nesten ingen gårder er der; men man bør tenke på fredning, før mulige fremtidsspekulasjoner kan melde sig. — —»

Betydningen av at tilstøtende deler av de 2 naboland fredes i sammenheng er fremholdt ved flere anledninger og behøver ikke gjentas her. Blant andre momenter av betydning kann merkes det omhandlede landskaps eiendommelige karakter. Det skulde synes ønskelig at et stykke av en sådan natur (karstlandskap) burde legges ut til nasjonalpark, idet såvel de geologiske som biologiske forhold utvilsomt er av stor interesse.

Eggen bør derfor undersøkes; til en lokalitetsbefaring mangler dog foreningen de fornødne midler og en sådan undersøkelse bør visstnok helst formidles gjennom landsforeningen.

Trondhjem 21. januar 1922.

Carl Dons. Dr. H. Printz. H. Hall.
Axel Sommerfelt. Nicolay Klinge.

Regnskap for 1920 og 1921.

Inntekt.		
Kassebeholdning pr. 1. januar 1920	kr.	6,11
Kontingent, 41 medlemmer for 1919	»	82,00
—»— 31 —»— » 1920	»	62,00
Livsvarige medlemmers fond	»	25,00
Renter av livsv. medl.s fond 1920 og 21	»	25,24
Kontingentrestanser for 1919	»	24,00
—»— » 1920	»	42,00
—»— » 1921	»	102,00
	kr.	368,35
Utgift.		
Innkrevning av kontingent	kr.	14,40
Porto	»	9,90
Trondhjems sparebank (livsv. medl. fond)	»	25,00
Landsforeningen, andel i trykningsutgifter	»	63,11
Landsforeningen, 1/3 av kontingent for 1920 og 21	»	68,00
Kontingentrestanser for 1919, 20 og 21	»	168,00
Kassebeholdning	»	19,94
	kr.	368,35
Livsvarige medlemmers fond		
utgjorde pr. 31 desember 1921	kr.	250,00

Trondhjem 21. januar 1922.

Medlemsfortegnelse pr. 31. desember 1921.

A. Livsvarige (Kr. 25,00 en gang for alle)

Broch, Hj., dosent Dr., Kristiania. Sommerfelt, Axel, lektor, Trondhj.
Brun, Frithjof, bokhandler, Trondhj. Storm, Einar, skogassistent, Trondhj.
Grendahl, Hans, arkitekt, Trondhj. Trondhjems Jæger- og Fiskerfor-
Jenssen, E., major, Mosviken. ening, Trondhj.
Lysholm, B., Dr., Trondhj. Det kgl. norske Videnskabers Sel-
Nordgård, O., konservator, Trond- skaps zoologiske samling, Trond-
hjem. hjem.

B. Årlig betalende (Kr. 2,00 pr. år)

Aaeng, Rich., fylkesskogmester, Lund, A. F. Roscher, driftsingeniør
Trondhj. Trondhj.
Alstad, Johan, tandlæge, Trondhj. Lykke, Per F., Trondhj.
Arnfinnsen, Ada, frue, Trondhj. Matheson, Chr. jr., grosserer, Trond-
Bech, D., kasserer, Trondhj. hjem.
Blom, Chr., assessor, Trondhj. Moshus, T., agronom, Rotvold.
Brantenberg, tollbetjent, Trondhj. Møller, C. N. Schløsser, agent, Trond-
Brodtkorb, J., tandlæge, Trondhj. hjem,
Carstens, C. W., dosent, Trondhj. Noodt, Lauritz, urmaker, Trondhj.
Dahlback, Arne, lensmann, Trondhj. Nordang, F., dyrlæge, Trondhj.
Fjeldberg, Herm., redaktør, Melho. Nordhagen, O., professor, Trondhj.
Føyn, A. Chr., inspektør for realsko- Petersen, Th., konservator, Trondhj.
len, Trondhj. Piene, Wilh., formannskapssekretær,
Gram, Einar, fylkeskonduktør, Trondhj.
Trondhj.
Hall, H., forstander, Trondhj. Printz, H., konservator, dr., Trondhj.
Halvorsen, Alf, generalagent, Trond- Ryen, lektor, Trondhj.
hjem. Schmidt-Nielsen, S., professor dr.,
Trondhj.
Hansen, Christine, frk., Trondhj. Schytte, J. E., kaptein, Trondhj.
Hansen, H. Sylow, tandlæge, Trond- Schulz, C., direktør, Trondhj.
hjem. Schøyen, K., lektor, Trondhj.
Heggenhaugen, H., ingeniør, Trondhj. Solberg, forstmester, Trondhj.
Herlofsen, N. B., tandlæge, Trondhj. Solstad, B. K., tandlæge, Trondhj.
Hjorthøy, Magda, lærerinne, Trondhj. Stabell, H. N., kjøpmann, Trondhj.
Holtermann, Fredrikke, lærerinne, Storm, Astfrid, frk., Trondhj.
Trondhj. Storm, Cathinca, frk., Trondhj.
Karlsen, K. O., disponent, Trondhj. Storm, Chr., jernbaneinspektør,
Trondhj. Trondhj.
Kindseth, P., skoginspektør, Trondhj. Sættem, Odd O., grosserer, Trondhj.
Klinge, Karl, revisor, Trondhj. Vogt, I. H. L., professor dr, Trond-
Klinge, Nicolay, kjøpmann, Trondhj. hjem.
Larsen, K., cand. pharm., Trondhj. Wefring, Nils, grosserer, Trondhj.
Lorck, Eigil, grosserer, Trondhj.

Angående bjørnen.

Skrivelse av 19 mai 1920 fra Landsforeningen til Landbruksdepartementet.

I anledning den fra Oplands fylke reiste motion for å frede bjørnen, tillater man sig fra Landsforeningen for naturfredning i Norge å henstille at skuddpremien på *bjørn* sløifes.

Bjørnen er en karakterform for vårt land og har, som alle fra barnsben vet, opnådd en fremtredende plass i våre nasjonale sagn og eventyr. Den er nettop i vårt land i folkebevisstheten innbegrepet av vår nasjonale godmodighet, sen i vendingen med sin enorme styrke og sine ti manns vett, som den ikke alltid ynder å åpenbare i utrensmål. Der vil derfor neppe være mere enn en mening hos oss om at alle vi, som føler oss hjemme her i landet, vi ønsker også at bamsen må vedbli å være en av landets innbyggere.

En annen sak er det om man behøver å ta et så radikalt skritt som å gå til en totalfredning landet over. Spørsmålet er om dette er nødvendig eller ønskelig.

Der er i vårt land endnu partier, hvor bjørnen må sis å være nokså almindelig. Fra traktene opunder og i Trollheimen foretar den arvisst sine streiftog utover mot Romsdalskanten, hvor den ofte kan bli overrasket av vinteren, så den ikke når tilbake til sine egne fjell, før den må gå i hi. Serlig på høstparten er den her ute som også andre steder på vestlandet et direkte skadedyr, da den kan slå ned adskillig, serlig av småfå. Å gå til en totalfredning her vil være uriktig og derfor støte på motstann blant landbrukerne. Staten måtte i tilfelle også ut med erstatninger på samme måten som for beverens vedkommende, og disse erstatninger vilde lett kunne bli noget vel store. Annerledes i trakter som Oplandene, hvor bjørnen er så fåtallig at den står i fare for helt å ryddes ut; her turde det være spørsmål om å frede den, så meget mere som dens skadevirkning her er rent minimal.

Så lenge bjørnen gjennom rovdyrpremien er stemplet som et allemanns-vildt, vil den overalt være utsatt for den mest hensynsløse efterstrebelse og i distrikter som Oplandene derfor meget snart bli helt utryddet. Den skade den gjør i dette distrikt berettiger ikke dyrets premiering og ennu mindre dets utryddelse.

Spørsmålet blir da om premieringen er heldig der hvor bjørnen optrær noget talrikere. Dette spørsmål forekommer det os, at man må be-

svare absolutt benektende. Som jaktvildt betraktet er bjørnen av meget stor verdi både med sit kjøtt og enn mere med sin pels; man kan vel trygt sette dens pengeverdi både til 500 og 1000 kroner og mere i våre dager, så fra den side set må den atpaskilling, skudpremien utgjør, betegnes som en latterlig overflødig ting. Men denne lille atpaskillingen gjør at grunneierens jaktrett beskjæres, og dette forhold er det ikke helt uten interesse å se litt nærmere på.

Et rovdyr tilhører i virkeligheten skytten; det kan felles hvorsomhelst og av hvilkensomhelst innlending. Et dyr som haren med sin ringe verdi er derimot grunneierens. Hvor meget rimeligere vilde det ikke da være å sidestille bjørnen med elg og hjort som de dyr, hvis direkte pengeverdi nærmest tilsvarende denne? Som f. eks. hjorten kunde også bjørnen være underkastet jaktlovens forsorg slik at bare skadebjørn var fredløs når den påvises (på selvfølgelig åte altså).

Der er ingen tvil om at både stat og private vilde kunne påregne direkte inntekt av bjørnejakten om premien opheves. Der er utvilsomt nok av storjegere som med glede vil betale adskillig for en bjørnejakt, når den kunde bys frem av eierne av gode bjørnetrekk. Som jaktloven nu er, hvor bjørnen er et fredløst allemannsvildt, går både staten og andre glipp av inntekter, av verdier som kan innvinnes bare ved en sløfning av skudpremien på bjørnen.

En sådan foranstaltning vilde desuten medføre at man ikke rydder ut bjørnen, men dog holder dens antal innen rimelige grenser, og den vilde derfor under forstandig jaktkjøtsel bevare for landet et av de nasjonale karaktertrekk uten at man behøver å gå til så ytterlig et skritt som svenskerne som nu har funnet å måtte totalfredede bjørnen i Sverige.

Landsforeningen tillater sig derfor å henstille til det ærede departement å søke utvirket en endring i jaktloven således at bjørnepremien sløfies.

Angående Jotunheimen.

Skrivelse av 15 marts 1921 fra Landsforeningen til Kirke- og Undervisningsdepartementet.

Foranlediget ved det ærede departements skrivelse av 4. decbr. 1920 — jnr. 5647 D — angående *Jotunheimen* som *fredet naturpark* tillater man sig herved å fremkomme med følgende bemerkninger:

Spørsmålet om å bevare Jotunheimen for alle tider i dens nuværende naturtilstand har allerede i flere år været gjenstand for opmerksomhet inden de for naturfredning interesserte kredse. Specielt har spørsmålet været oppe i anledning av planerne om regulering av Gjende. Mot sådan regulering er der specielt ropt et indtrængende varsko av universitetsstipendiat Hanna Resvoll-Holmsen. Man henviser herom til to artikler av hende i heftet «Naturfredning i Norge» 1918 I og i Den norske Turistforenings årbok for 1916.

Der råder vistnok ikke meningsforskjel om at det er såvel av videnskapelig som av historisk interesse at der bevares urørt i sin nuværende tilstand en del av vort lands høifjeld, og at det vil være et uerstattelig tap for vort land og vort folk, om der kommer en dag da kundskapen om det norske høifjeld må hentes fra eldre tiders literatur, arkiver og reisebeskrivelser. Mange, kanskje de fleste, vil vel mene at det har ingen fare, — den dag vil aldrig komme. Men den kan komme i en av de første generationer efter os, førend nogen aner, med den rivende fart hvormed nutidens storindustri griper om sig og underlegger sig naturherligheter som selv den nuværende generation i sin ungdom ikke drømte om kunde angripes. Og endda er vi sandsynligvis bare ved begyndelsen av en tid præget bl. a. av vasdragsreguleringer, av elektriske fjernvirkninger, med og uten tråd, av luftens erobring for kommunikationene o. s. v. Det er derfor dette styres mening at der bør handles hurtig for ikke å risikere at uerstattelige værdier går tilspilde.

At den høifjeldstrakt som først og fremst burde komme i betraktning ved valget av en vordende høifjelds-naturpark for det sydlige Norge er Jotunheimen, er en selvfølge. Ingen anden del av landet frembyr så omfattende interessante naturforekomster i de retninger det her gjælder som Jotunheimen, og det er sikkerlig overflødig i enkeltheter å gå ind på de *naturvidenskapelige* interesser, i geologisk, zoologisk og botanisk henseende, som knytter sig til en bevarelse herav. Herom vil de spesielle sakkyndige i hver branche kunne gi besked.

Spør man om interessen i *historisk* henseende ved Jotunheimens bevarelse, kommer man mere inn på en følelses- og hjertesak, da bevarelsen i denne henseende ikke godt kan hevde sin berettigelse fra bestemte historiske begivenheter i disse trakter. Men hele vort lands rike utvikling i de sidste hundrede år er så nær knyttet også til fjeldet og fjeldlivet, at kjendskapet til det alltid vil være en av betingelsene for forståelsen av denne tid.

Det ligger utenfor naturfredningsforeningenes område, men bør dog her nevnes, at det også i æstetisk og i økonomisk henseende må antas å være av uvurderlig betydning å bevare en av Norges verdenskjendte attraksjoner og seværdigheter. Man har i denne sak konferert med *Den norske Turistforening* og i samråd med denne på vedlagte kart optrukket med blå farve grænsene for det distrikt som det, bortset fra de økonomiske og andre hindringer som måtte stille sig iveien for den praktiske gjennomførelse derav, vilde være ønskelig om kunde fredes. Distriktet omfatter, som det ses, også Gjende om hvis regulering der som nevnt allerede er planer oppe. Man har fra Vasdrags- og Fløtningsdirektøren velvillig fåt vedlagte opplysninger (skrivelse av 12. februar 1921) om vinding og omkostninger ved denne regulering. Det forekommer nærværende styre at den opofrelse som må gjøres for å få Gjende ind i fredningsområdet ikke er større (37000 turbinhestekrefter med en utgift av ca. 2,7 million kroner) end at Gjende bør medtas.

En meget stor del av dette distrikt er imidlertid undergit privat eller kommunal eiendomsret og bruksret. Fredning som inneholder forbud mot enhver utnyttelse av distriktets naturherligheter, i mineralogisk, i zoologisk, i botanisk og i alle andre tenkelige henseender, er derfor vistnok en umulighet, om ikke av andre så av økonomiske grunde. Der kunde tenkes en ordning hvorefter fredningen innskrenkedes til forbud mot en hvilken som helst utvidelse av bruksrettighetene på statens grund, være sig ved selve bruken eller ved anbringelse av de for denne fornødne faste innretninger. Og nærværende forening har været meget inde på tanken om å anbefale en sådan fredning iverksat straks. Vistnok vilde da de øieblikkelige virkninger av fredningen bli i høi grad innskrenket; men en begyndelse blev gjort, og muligheden lagt for senere fremskridt, eftersom der blev råd.

Man er imidlertid bekjendt med at *Høifjeldskommissionen* allerede arbeider med et opgjør av forholdene mellem Staten og andre eiendoms- og bruksberettigede i Jotunheimen. Man kan således forbåbentlig allerede i et av de første år vente fuld klarhet over forholdene og fuld rede på grænsene mellem de forskjellige rettigheter. Man er derfor blit stående ved å måtte anbefale, at man avventer tilendebringelsen av denne kommisjons arbeide. Men det er under den uttrykkelige forutsetning at der ikke i mellemtiden fra det offentliges side foretas noget som kan vanskeliggjøre senere fredning eller forringe nytten derav, således f. eks. ikke igangsettes vasdragsreguleringer, veianlegg eller lignende uten at nødvendigheten derav er belyst og drøftet også fra dette synspunkt.

Det sees av den til Stortinget stiledede forestilling fra oberst N. J. Gregersen, at han mener der i den eventuelle naturpark Jotunheimen bør søkes innført og naturalisert gemsar. Man må nedlegge en indtrengende protest mot denne og lignende «forbedringer» av naturen i Jotunheimen, være sig i zoologisk eller botanisk interesse. Det er den norske fjeldnatur som skal bevares slik som den er, — ikke gjøres til zoologisk have eller raritetskabinet.

Angående naturfrednings-undervisning i skolerne.

Skrivelse av mai 1921 fra Landsforeningen til Kirke- og Undervisningsdepartementet.

Herved tillater vi oss i ærbødighet å henstille til det ærede departement at der i våre skoler sørges for at barnene får kjennskap til betydningen av hjembygdsvernet, og da serlig naturbeskyttelsen.

I alle kulturlande har man nu øinene åpne for det ansvar, vi mennesker har overfor vår hjemlige natur, og der er overalt en sterk begjæring oppe for å fremme sansen for og for å bevare mest mulig av de forskjellige egne karakteristiske og eiendommelige naturforhold i

det hele. Ikke minst gjelder dette de såkaltte «naturminder», d. v. s. naturforekomster av særlig videnskapelig eller historisk interesse, sjeldent forekommende, ofte enestående dyrearter, planter, trer og geologiske dannelser, eller steder, trer og lignende hvortil der knytter sig minder om historiske, oftest nationale begivenheter o. s. v.

Når vi ser på den opvoksende slekt her i landet, må vi dessværre ofte innrømme at den mangler pietet overfor sit hjemsteds natur og at den glemmer den gamle sannhet, at det er en dårlig fugl som tilsvinner sin egen rede. Våre ungdommers vei er ofte betegnet ved avbrekkete grener, plyndrete fuglereder, nedtråkkete buskaser og eggeskall og papirrester bortover jordbunnen. Dette skriver sig ikke i almindelighet så meget fra ondskap som fra kåthet og manglende forståelse av naturens krav og vårt eget ansvar, og dette mener vi for en stor del vil kunne rettes på, om lærerne, såvel i naturfag som i andre fag, får pålæg om å sørge for at barnene får vite om våre naturminner, deres betydning og verdi for vårt land og folk. Det vil sikkerlig ikke volde vanskelighet i vore lesebøker i morsmålet å finde tilknytningspunkter til sådan belærelse som vil øke interessen for og kjærligheten til våre naturminner. For modnere elever vil saken også kunne komme frem i forbindelse med lesningen av våre folkeforfattere.

Vi henstiller således til det ærede departement å ta denne sak op til velvillig behandling.

* * *

Departementet har i skrivelse av 1 oktbr. 1921 svaret:

Såvel i lærerskolenes som i de fleste folkeskolers nyere leseplaner er det sterkt pointert at lærerne må forsøke å vekke barnas kjærlighet til naturen.

I den nye normalplan for landsfolkeskolen som utgis av departementet og som om kort tid blir ferdig, heter det således under målet for undervisningen i naturkunnskap: «Under behandlingen av naturhistorien bør det være et *hovedhensyn* å vekke barnets interesse for og kjærlighet til det dyre- og planteliv som omgir det».

Likewise heter det i planen for Norges geografi at *historiske minner* bør medtas i tilknytning til de steder som behandles. Det nye fag «heimbygdskunnskap» har bl. a. også til formål å vekke barnas interesse for og kjærlighet til det i foreningens skrivelse nevnte stoff.

Departementet er således fullt opmerksom på spørsmålets store betydning, men finner ikke å burde foreta noget særlig skritt i sakens anledning.